

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
Завідувач кафедри управління та адміністрування
_____ / Наталя ЗАХАРОВА
(протокол № _____ від _____ 20_ р.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стратегічний менеджмент

(повна назва навчальної дисципліни)
для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі)

Спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Менеджмент підприємств та організацій

Мелітополь, 2023

Робоча програма Стратегічний менеджмент
(назва дисципліни)

з циклу загальної підготовки (або професійної підготовки, або вільного вибору)

для студентів *галузі знань* 07 Управління та адміністрування,
спеціальності 073 Менеджмент
« » 20 року - с.

Розробники: к.е.н., доцент кафедри управління та адміністрування **Наталія ЗАХАРОВА**

Робоча програма дисципліни «Стратегічний менеджмент» затверджена на засіданні кафедри управління та адміністрування

Протокол №від «....» 20__ року

Завідувач кафедри управління та адміністрування

_____ (підпис)

(Наталія ЗАХАРОВА)
(прізвище та ініціали)

« » 20 року

Схвалено навчально - методичною комісією факультету інформатики, математики та економіки

Протокол від « » 20 року №

Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

« » 20 року

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми _____ Наталія ЗАХАРОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань 07 Управління та адміністрування Спеціальність 073 Менеджмент Освітня програма Менеджмент підприємств та організацій	Обов'язкова	
Блоків* – 2 у тому числі: курсова робота - навчальна практика –		Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		5-й	
		Лекції	
		26 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Навчальна практика**	
		год.	год.
		Самостійна робота	
	68 год.	год.	
	Вид контролю екзамен		
Тижневих годин** аудиторних – 1,5 год. л., 1,5 год. пр., самостійної роботи студента – 4 год. навчальна практика -			

2. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є забезпечення прийняття раціональних рішень щодо досягнення стратегічних цілей та задач підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

ЗК4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК10	Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК15	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ФК3	Здатність визначати перспективи розвитку організації
ФК4	Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними
ФК5	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
ФК6	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
ФК12	Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
ФК14	Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності
ФК15	Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти (Закон України «Про вищу освіту»).

Р3	Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства
Р12	Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації

3. Програма навчальної дисципліни

БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕМА 1. Сутність стратегічного управління

Еволюція системи управління організацією: бюджетування; довгострокове планування; стратегічне планування; стратегічний менеджмент. Сутність і структура системи стратегічного менеджменту. Елементи системи стратегічного менеджменту. Відмінність між стратегічним та оперативним менеджментом. Функції та принципи стратегічного менеджменту. Стадії процесу стратегічного менеджменту. Особливості стратегічного менеджменту. Проблеми стратегічного менеджменту.

ТЕМА 2. Мета в стратегічному менеджменті

Стратегічний менеджмент як сучасний варіант реалізації цільового підходу. Мета у стратегічному менеджменті. Поняття, види та принципи формулювання цілей організації. Процес визначення цілей. Місія, стратегічне бачення, філософія функціонування організації. Формулювання та характеристика елементів місії організації. Правила вибору місії. Класифікація цілей. «Дерево цілей» організації.

ТЕМА 3. Стратегічний аналіз

Сутність та значення стратегічного аналізу.

Поняття середовища організації: особливості (невизначеність, складність, динамізм), структура. Складові елементи зовнішнього середовища: економічні, політичні, правові, соціально-культурні, природні, географічні, технологічні.

Інструментарій аналізу середовища діяльності організації: матриця SWOT, матриця можливостей, матриця загроз, матриця профілю середовища, PEST-аналіз.

Побудова матриць і моделей різного типу для аналізу та оцінки окремих бізнес-напрямків діяльності підприємства: росто-дольова матриця Бостонської консалтингової групи (Boston Consulting Group – матриця BCG), 9-секційна матриця —McKinsey-General Electricl.

БЛОК 2. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ, УМОВИ ТА ОЦІНКА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

ТЕМА 4. Корпоративна стратегія підприємства

Визначення та основні компоненти стратегії. Сутність корпоративної стратегії.

Ієрархія стратегій на одно- та багатобізнесовому підприємстві. Ідентифікація ринкових можливостей за допомогою сітки розвитку товарів та ринку.

Стратегії зростання: стратегії концентрованого, інтегрованого, диверсифікованого зростання. Стратегії скорочення: стратегії «Відсіченого зайвого», переорієнтації, зменшення.

ТЕМА 5. Стратегія бізнесу підприємства

Базові стратегії підприємства за М. Портером. Доцільність, переваги та ризики застосування стратегій лідерства за витратами, диференціації, фокусування.

Види стратегій бізнесу за Ф. Котлером. Стратегія лідера: стратегія розширення глобального попиту, наступальна стратегія, стратегія демаркетингу. Стратегія «кидаючого виклик». Стратегія «того, хто прямує за лідером». Стратегія «фахівця» (нішера).

ТЕМА 6. Умови реалізації стратегії

Стратегічний набір. Вимоги до його формування. «Стратегічна прогалина». Стратегічна зона господарювання. Гнучкість. Синергізм. Стратегічно орієнтовані організаційні структури. Сутність корпоративної культури в організації та її значення для реалізації стратегій. Елементи корпоративної культури. Стейкхолдери.

ТЕМА 7. Стратегічний контроль та оцінка реалізації стратегії

Стратегічний контроль в управлінні. Сутність, види, особливості, завдання, етапи, принципи організації стратегічного контролю. Оцінка ефективності реалізації стратегії. Критерії оцінки маркетингової діяльності. Критерії оцінки фінансової діяльності. Інтегральна оцінка стратегії. Фактори ефективності стратегії. Потенціал змін організації. Локальні стратегічні перетворення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Блок 1. Теоретичні засади стратегічного менеджменту												
Тема 1. Сутність стратегічного управління	14	4	2			10						
Тема 2. Мета в стратегічному менеджменті	14	4	6			10						
Тема 3. Стратегічний аналіз	14	4	4			10						

Разом за блоком 1	54	12	12			30					
Блок 2. Формування стратегій, умови та оцінка їх реалізації											
Тема 4. Корпоративна стратегія підприємства	18	4	4			10					
Тема 5. Стратегія бізнесу підприємства	14	4	4			10					
Тема 6. Умови реалізації стратегії	18	4	4			10					
Тема 7. Стратегічний контроль та оцінка реалізації стратегії	16	2	2			8					
Разом за блоком 2	66	14	14			38					
Разом	120	26	26			68					

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність стратегічного управління 1.1. Передумови виникнення стратегічного управління 1.2. Основи стратегічного управління підприємствами 1.3. Порівняння стратегічного та оперативного менеджменту	4
2	Тема 2. Мета в стратегічному менеджменті 2.1. Місія підприємства та правила її формулювання в процесі стратегічного менеджменту 2.2. Декларація про місію 2.3. Стратегічні цілі підприємства	4
3	Тема 3. Стратегічний аналіз 3.1. Основи стратегічного аналізу 3.2. Методи стратегічного аналізу	4
4	Тема 4. Корпоративна стратегія підприємства 4.1. Сутність стратегії 4.2. Стратегія зростання 4.3. Стратегії стабілізації 4.4. Стратегія скорочення	4
5	Тема 5. Стратегії бізнесу підприємства 5.1. Стратегії бізнесу за М. Портером 5.2. Стратегії бізнесу за Ф. Котлером	4
6	Тема 6. Умови реалізації стратегії 6.1. Стратегічний набір підприємства та вимоги до його формування.	4

	6.2. Проблеми гнучкості та синергізму у розвитку підприємства. 6.3. Стратегічно орієнтовані організаційні структури. 6.4. Створення корпоративної культури для підтримки стратегії підприємства.	
7	Тема 7. Стратегічний контроль та оцінка реалізації стратегій 7.1. Мета та завдання стратегічного контролю в управлінні діяльністю підприємства. 7.2. Оцінка доцільності впровадження стратегічних змін на підприємстві.	2
Разом		26

6. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1	Практична робота 1. Стратегічне управління як реалізація цільового підходу.	комбінована (фронтальна, групова, інд.)	2
2	Практичне заняття 2. Оцінка конкурентних позицій фірм	комбінована	4
3	Практичне заняття 3. Побудова матриці оцінки стратегічного потенціалу організації	комбінована	2
4	Практичне заняття 4. Складання стратегічного балансу та сутність SWOT-аналізу	комбінована	2
5	Практичне заняття 5. Матриця Бостонської консалтингової групи.	комбінована	2
6	Практичні заняття 6. Вибір і формування корпоративної стратегії	комбінована	4
7	Практичні заняття 7. Обґрунтування стратегії на основі матриці McKinsey/GE	комбінована	4
8	Практичні заняття 8. Врахування ризику при виборі інвестиційних рішень	комбінована	4
9	Практичні заняття 9. Методи оцінювання ефективності управлінських рішень	комбінована	2
Разом			26

7. Самостійна робота

Питання для самостійного опрацювання

№ з/п	Теми і перелік питань, що винесені на самостійне вивчення
-------	---

1	<p>Тема 1. Сутність стратегічного управління Еволюція розвитку теорії та практики стратегічного управління Підходи до стратегічного управління. Відмінність стратегічного менеджменту від оперативного.</p>
2	<p>Тема 2. Мета в стратегічному менеджменті Фактори, що впливають на формування місії. Структура стейкхолдерів та їх вплив на формування місії підприємства. Цінності вищого керівництва підприємства та характер їх відносин з місією та цілями підприємства. Процедура формування цілей розвитку підприємства</p>
3	<p>Тема 3. Стратегічний аналіз Складові елементи зовнішнього середовища. Поняття внутрішнього середовища організації. Інструментарій аналізу середовища діяльності організації. Ланцюжок цінностей за М. Портером.</p>
4	<p>Тема 4. Корпоративна стратегія підприємства Особливості організації процесу стратегічного планування на диверсифікованих підприємствах. Причини диверсифікації виробництва. Рушійні сили та критерії диверсифікації виробництва.</p>
5	<p>Тема 5. Стратегії бізнесу підприємства Матриця можливостей І. Ансоффа. Матриця «ринок / продукт» по Г. Стейнеру. Взаємозв'язок стратегій та прибутковості підприємства. Крива досвіду. Економія на масштабах виробництва</p>
6	<p>Тема 6. Умови реалізації стратегії Формування організаційних структур стратегічного типу. Фінансово-економічне забезпечення стратегічного управління. Система мотивації в стратегічному управлінні та формування стратегічної поведінки. Створення корпоративної культури для підтримки стратегії підприємства.</p>
7	<p>Тема 7. Стратегічний контроль та оцінка реалізації стратегій Методи непараметричної статистики у стратегічному управлінні. Метод оцінки ефективності функціональних стратегій підприємства. Масштаби стратегічних перетворень та особливості їх здійснення. Налагодження зворотного зв'язку в процесі стратегічного управління</p>

8. Критерії оцінювання

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
--------------------------------------	---

<p>Поточний контроль (відповідь на практичному занятті)</p>	<p style="text-align: center;">5 балів</p> <p><i>5 балів</i> – Відповідь повна, вичерпана. Вона складається з правильного арифметичного результату; доцільного і логічного теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків; вірного посилання (за необхідністю) на відповідні законодавчі та нормативні акти;</p> <p><i>4 бала</i> – Хід розв'язання вірний, але є арифметична помилка у розрахунках, немає теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків або посилання (за необхідністю) на відповідні законодавчі та нормативні акти;</p> <p><i>3 бала</i> – Відповідь часткова, наведені лише окремі правильні дії. Є арифметичні помилки у розрахунках, немає теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків або посилання (за необхідністю) на відповідні законодавчі та нормативні акти;</p> <p><i>2 бала</i> – Задача розв'язана невірно, проте наводяться теоретичні пояснення необхідних розрахунків або формули, за якими їх потрібно було зробити;</p> <p><i>1 бал</i> – Здобувач самостійно не розв'язує задачі. Розв'язання є повністю ідентичним опису розв'язання подібної задачі іншим здобувачем.</p>
<p>Поточний контроль (реферат, есе, презентація)</p>	<p style="text-align: center;">В сумі 5 балів</p> <p><i>1 бал</i> – Відповідність змісту обраній темі</p> <p><i>1 бал</i> – Логічна структурованість матеріалу, ґрунтовність, повнота і критичність аналізу літератури з теми реферату</p> <p><i>1 бал</i> – Успішність виконання завдання, глибина аналізу зібраного фактичного матеріалу</p> <p><i>1 бал</i> – Літературне, технічне й естетичне оформлення роботи</p> <p><i>1 бал</i> – Публічний захист роботи</p>
<p>Поточний контроль (самостійні контрольні роботи)</p>	<p style="text-align: center;">5 балів</p> <p>Розподіл балів, як за відповідь на практичному занятті</p>
<p>Поточний контроль (підсумкове тестування)</p>	<p style="text-align: center;">5 балів</p> <p>0,5 бала за кожен правильну відповідь на кожне з 10 тестових завдань</p>
<p>Періодичний контроль (ПМК)</p>	<p style="text-align: center;">30 балів</p> <p>10 балів за кожне з 3 завдань (теоретичне питання, ситуативне завдання, тести)</p>
<p>Підсумковий контроль (залік)</p>	<p>100 балів.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен за складання якого надається 100 балів за виконання теоретичної та практичної частин. Загальний рейтинг з навчальної дисципліни складається з суми балів, отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки та ділиться навпіл.</p>

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Засоби оцінювання

- екзамени;
- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- завдання на реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Рекомендована література

Базова

1. Дунда С.П., Болотіна І.М. Стратегічне управління [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студ. спец. 8.03050801 «Фінанси і кредит», 8.03050401, 7.03050401 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навч., в т.ч. перепідготовки спеціалістів. – К.: НУХТ, 2014. – 84 с.
2. Забродська Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: Навч. посіб. - Х.: Консум, 2004. - 208 с.
3. Мармаза О.І. Стратегічний менеджмент. Х.: ТОВ «Планета-принт», 2015. 103 с.
4. Мартиненко М.М., Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручник. – К: Каравела, 2006. – 320 с.
5. Подольчак Н.Ю. Стратегічний менеджмент: навч.-метод. посіб. - Л.: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2006. - 223 с.

6. Стратегічний менеджмент. навч. посіб/за ред.. Бутка М.П. – К.:ЦУЛ, 2016 -376 с.

7. Тищенко О.М. Стратегічне управління / О.М., Тищенко Т.М. Хміль, С.К. Василик, Т.М. Чечетова-Терашвілі. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. - 280 с.

Допоміжна

1. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: Навч. посіб.- К.: КНЕУ, 2000. - 360с.

2. Друкер П. Як забезпечити успіх в бізнесі: Новаторство і підприємництво / Пер. з англ. В.С. Гуля. -К.: Україна, 1994.

3. Сладкевич В.П. Стратегічний менеджмент організацій. - К.: Персонал, 2008. - 495 с.

4. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / Є. М. Кайлюк, В. М. Андрєєва, В. В. Гриненко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 279 с.

5. Стратегічний менеджмент. [текст] навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М. П. [М.П.Бутко, М.Ю.Дітковська, С.М.Задорожна та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 376 с.

6. Стратегічний менеджмент. Частина 1. Теоретичні засади формування системи стратегічного управління в організації: навч. посібник у структ.-логіч. схемах / Г. І. Забродська, Л. Д. Забродська, Т. С. Пічугіна, А. П. Грінько. – Х. : ХДУХТ, 2017.

7. Сумець, О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О.М. М. Сумець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

8. Ястремська О.М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства: Навч. посібник. Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. 191с.